

COL·LECCIONISME I PATRIMONI: LA COL·LECCIÓ SAINZ DE LA CUESTA

Rafael Sainz de la Cuesta (Madrid, 1896-1961) viatjà a Eivissa per primer cop l'any 1931 i des de llavors passà a l'illa bona part dels seus períodes de vacances. Gran amant de l'arqueologia, va començar la seva col·lecció a partir de regals i adquisicions de peces a pagesos, per la qual cosa es desconeix, malauradament, la procedència de molts dels materials que la componen. Tanmateix, el gruix de la col·lecció el constitueix el lot que Sainz de la Cuesta va adquirir al 1945 als hereus de Joan Roman i Calbet, director i mecenes de la Societat Arqueològica Ebusitana, amb peces que aparegueren publicades en obres com *Los nombres e importancia arqueológica de las islas Pythiusas* (1906) i *Antigüedades Ebusitanas* (1913). Avui podem contemplar la col·lecció, compendi de tota l'arqueologia punicoromana de l'illa d'Eivissa, gràcies a la donació que els hereus de Sainz de la Cuesta van fer a l'Estat l'any 1965, amb el desig exprés que fos exhibida en aquesta ciutat.

ELS SANTUARIS I NECRÒPOLIS

La col·lecció aplega materials de tres dels principals santuaris de l'Eivissa púnica: es Culleram, Illa Plana i Puig d'en Valls, que testifiquen l'existència d'una organització religiosa a l'illa amb cultes regits per una agrupació sacerdotal. Així, es conserva un conjunt important de terracotes votives procedents del santuari des Culleram. Són figures femenines, moltes de les quals estan fragmentades, que representen la deessa Tanit. D'Illa Plana procedeixen tres figures jacentes incompletes trobades a l'exterior d'un pou votiu (*bothros*), on es trobaren també 35 figures de trets esquemàtics amb els caràcters sexuals molt accentuats. Dels tres exemplars de la col·lecció, dos són masculins amb forma ovoide i un femení amb el cos acampanat. Del jaciment del Puig d'en Valls es conserven torsos, caps i peus de figuretes petites, dos caps de moltó en miniatura i dues llànties àrabs.

A més, la col·lecció inclou una mostra representativa d'elements funeraris característics de l'època púnica procedents, la majoria, de la necròpoli del Puig des Molins. Aquests objectes són els emprats en les diverses fases del ritual funerari: preparació, arranjamant i protecció del cadàver per al viatge al més enllà. Els elements de joieria i abillament personal, també trobats a la necròpoli, estan molt ben representats en la col·lecció: granadures de pasta vítria i pedres semiprecioses, anells i braçalets de bronze i d'or.

L'afany col·leccionista de Sainz de la Cuesta el va fer reunir una gran diversitat de materials de qualitat. D'aquesta manera, la col·lecció inclou un conjunt important de peces d'os, de metall i de vidre. Entre les primeres destaquen objectes relacionats amb la manufactura tèxtil (agulles, fusos o pesos) i també peces que decoraven els taüts de fusta. Igualment són remarcables en aquest conjunt els ullals de suïds que es portaven amb finalitat protectora i altres objectes relacionats amb l'abillament personal, com ara agulles per recollir els cabells. Moltes peces de metall, fonamentalment de ferro i de coure, estan vinculades a l'activitat artesanal de la persona traspassada. Hi destaquen instruments per llaurar i hams o ganxos

emprats per pescar. També hi ha peces relacionades amb l'àmbit casolà, com són tisoires o ganivets, i altres de caràcter sacre, com els *obeloi*, originalment varetes de bronze en les quals s'enfilava la carn per rostir-la, que és freqüent trobar als santuaris com a ofrena, però també amb un possible valor monetari.

En aquesta col·lecció no hi trobam un nombre elevat de peces de vidre, però sí algunes de notable qualitat, com uns recipients i una petita fusaiola per filar. D'època romana trobam una representació important dels característics ungüentaris altimperials; a més, són especialment interessants els únics fragments de vidre de mosaic localitzats fins ara a l'illa.

La secció numismàtica presenta igualment exemplars interessants d'època púnica, la majoria de la seca local, que es caracteritzen per la representació del déu Bes. Un altre lot destacable correspon a època romana, amb peces com ara alguns antoninians del segle III dC i nombrosos exemplars de bronzes baiximperials petits. També hi ha alguns doblers, sous i cinquenens encunyats per la Universitat d'Eivissa entre els regnats de Carles I i Felip VII.

Els elements relacionats amb el joc constitueixen un altre apartat significatiu de la col·lecció. Les joguines pròpiament dites estan representades per un únic exemplar: una nina d'època púnica que havia tingut els braços articulats. Són molt nombrosos els *calculi* de pasta vítria, fitxes que es movien pel tauler seguint unes regles segons les quals hom guanyava o perdia. Per la singularitat destaca igualment un dau d'os incomplet d'època romana. Els ossets fets de pasta vítria també eren utilitzats per als jocs, tot i que igual que els d'os podien fer-se anar també amb finalitats endevinatòries.

El capítol de l'escultura està representat principalment per figures de terracota d'època púnica, amb peces tan característiques com una figura de Tanit entronitzada. Un cap de Bacus de gran qualitat, trobat al jaciment de Can Fita i que probablement formava part de la decoració de la vil·la, il·lustra la plàstica romana.

Per acabar, destaquen, en nombre i diversitat, les ceràmiques. D'època púnica es conserven peces de producció local, tant ceràmica comuna com vaixel·la de taula amb la característica coberta d'engalba, i també peces d'importació grega i hel·lenística. D'època romana són especialment significatius els vasos de "parets fines" i la vaixel·la de *terra sigillata*. Aquest capítol es tanca amb dues importants peces de ceràmica medieval: un gresol d'època andalusina i una setra o abocador del segle XV.